

سعدی اگر نبود، حافظ هم نبود

اگر بخواهیم از پنج حافظ‌پژوه و مترجم قرآن کریم روزگاران نام ببریم بی‌تردید بهاءالدین خرمشاهی یکی از این افراد خواهد بود، کسی که عمده شهرتش در این دو حوزه است اما کمتر کسی می‌داند ...

بهاءالدین خرمشاهی در گفت‌وگو با جام‌جم:

سعدی اگر نبود، حافظ هم نبود

اگر بخواهیم از پنج حافظ‌پژوه و مترجم قرآن کریم روزگاران نام ببریم بی‌تردید بهاءالدین خرمشاهی یکی از این افراد خواهد بود، کسی که عمده شهرتش در این دو حوزه است اما کمتر کسی می‌داند که خرمشاهی تاکنون سه بار کلیات سعدی را تصحیح و اواخر سال گذشته هم یک سه‌گانه درباره شیخ‌اجل روانه بازار کتاب کرده است، اول اردیبهشت روز بزرگداشت سعدی است و بهانه‌ای شد تا سراغ بهاءالدین خرمشاهی برویم، او از ضرورت بازگشت به سعدی‌پژوهی سخن بگوید و این که اگر سعدی نبود حافظی هم از پی او نمی‌آمد.

خرمشاهی در گفت‌وگو با جام جم نکات متعددی را مطرح کرد، او ابتدا گفت: بنده به حافظ پژوهی اشتها دارم و 16 کتاب پژوهشی در این عرصه نگاشته‌ام اما به طرز بی‌سابقه‌ای به سعدی هم خیلی گرایش دارم و سه بار کلیات سعدی را تصحیح کرده‌ام. یک بار آن را انتشارات امیرکبیر منتشر کرده که فکر می‌کنم اکنون چاپ پانزدهمش عرضه شده باشد و اولین چاپش هم سال 56 منتشر شده است.

او افزود: یک بار دیگر کلیات سعدی را دقیق‌تر تصحیح کردم، توضیحات را دقیق‌تر نوشتم و عبارات عربی‌اش را معنی کردم و یک کلیات دیگر که تصحیح کرده‌ام که چاپ هفتمش بتازگی منتشر شده و به نمایشگاه کتاب هم خواهد آمد.

این حافظ پژوه بتازگی سه گانه‌ای را هم درباره سعدی منتشر کرده است. جلد اول گلستان، جلد دوم بوستان و جلد سوم شامل کم خوانده‌های سعدی است. خرمشاهی در این باره می‌گوید: جلد اول و دوم که از نظر موضوع و محتوا مشخص هستند و نیاز به توضیح ندارند. اما جلد سوم از این سه گانه کم خوانده‌های سعدی نام دارد که در آن به بخشی از آثار سعدی پرداخته‌ام که تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. او تاکید کرد: نثرها، مجالس، قصیده‌ها، نامه‌ها، موعظه‌های سعدی و... اصولاً در بخش پایانی کلیات قرار دارند و با این که بسیار خواندنی هستند کمتر کسی سراغ آنها می‌رود. همه فکر می‌کنند این موارد بخشی از فهرست اعلام است. در حالی که اینها هم جزو نوشته‌های سعدی بوده و فوق‌العاده خواندنی هستند. اهمیت مجالس سعدی هیچ از گلستان کمتر نیست. قصیده‌ها و رباعی‌ها هم کمتر خوانده می‌شوند و همه رهپیشان می‌کنند، در صورتی که مطالعه آنها واقعا لذتبخش و ارزشمند است. به گفته خرمشاهی، این کتاب بتازگی و اواخر سال گذشته منتشر و از سوی نشر دوستان روانه بازار کتاب شده است.

این حافظ پژوه با اشاره به این که بیشتر عمرش را روی تحقیق و پژوهش اشعار حافظ گذرانده است، اما تاکید کرد: اگر سعدی نبود و اگر این قدر عظیم نبود، حافظ هم نمی‌توانست باشد. حقوق سعدی بر گردن حافظ را طی مقاله‌ای نوشته و منتشر کرده‌ام تا تمام برداشت‌ها و تأثیرات حافظ را از سعدی نشان دهم.

او اظهار کرد: تا یک زمان سعدی به اندازه حافظ مورد توجه بود. چه در میان نویسندگان و شاعران و چه نزد مردم عادی. حتی وقتی به موسیقی سنتی مان نگاه کنیم، می‌بینیم که تا دوره‌ای خوانندگان شاخص موسیقی سنتی ما هم به حافظ توجه داشتند و هم به سعدی. اما از جایی به بعد سعدی کمتر مورد توجه قرار گرفت و به قول شما جدالی بی‌فایده درباره اهمیت سعدی یا حافظ درگرفت. اما امروز این جدال تا حد زیادی از میان رفته و می‌بینیم که در این سال‌ها باز هم به سعدی توجه می‌شود و شاید بشود از بازگشت به سعدی صحبت کرد.

همه‌همه نمایشگاه را دوست دارم

اما دو هفته دیگر بیست و هشتمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران نیز آغاز به کار می‌کند، خرمشاهی درباره این رویداد بزرگ فرهنگی هم با ما سخن گفت، او ابتدا از انتشار و رونمایی کتاب جدیدش خبر داد که یک فرهنگ بزرگ پنج جلدی انگلیسی - فارسی است و در نمایشگاه کتاب تهران رونمایی خواهد شد، این فرهنگ علاوه بر لغوی بودن دایره‌المعارفی هم هست، این کتاب اکنون در مرحله صحافی است و نامش «فرهنگ - دانشنامه کارا» است.

خرمشاهی درباره خود نمایشگاه کتاب هم گفت: نمایشگاه پر از همه‌همه و شلوغی و هجوم آدم‌هاست. البته من اینها را دوست دارم اما توان ندارم و پزشکم گفته جایی که هوا کم است و ازدحام دارد حضور پیدا نکنم. قبلاً به نمایشگاه می‌رفتم و کتاب‌های بسیار ارزشمندی از نمایشگاه خریده‌ام و خاطره‌های بسیار خوبی دارم. دست کم 15 دوره در نمایشگاه حضور فعال داشته‌ام، اما در چند سال اخیر نتوانسته‌ام به نمایشگاه بروم.

این مترجم قرآن در پایان درخواستی هم از مدیران فرهنگی و شهری داشت و گفت: شهرداری تهران و مدیران ارشد فرهنگی کشور باید همت بزرگی کنند و در زمین‌های عباس‌آباد یا هر فضای دیگری که خیلی از شهر دور نباشد یک نمایشگاه ماندگار همیشگی برای کتاب و دیگر کالاهای فرهنگی تدارک ببینند که دو برابر نمایشگاه قبلی و چهار برابر مصلی وسعت داشته باشد. چون مصلی نمازگاه است و طبعاً باید فکری برای داشتن یک فضای نمایشگاهی مناسب شود.

